

4500 iztiskov.

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja c. k. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 3 krone.

Udje dobé list zastoj.

Vsebina: Razglas glede naročbe nove izdaje Brüdersove knjige o spravljaju in pošiljanju pečkatnega sadja. — Štajersko gozdarsko društvo. — Prodaja semenskega zrnja. — Prva kmetijska razstava perutnine avstrijskih in ogrskih plemen. — Sadna razstava v Voitsbergu. — Premikanje prebivalstva po izidu ljudskega štetja. — Napajanje naše domače živine. — Trebljenje drevesnih vrhov. — Prva pomoč pri nenadnih boleznih in nezgodah pri živini. — Pogovor med kmetoma o osebni dohodnini in veliki koristi kmečkega knjigovodstva. — Pripravno obdelovanje polja za sejanje pšenice. — Čiščenje vina. — Zborovanja podružnic. — Iz podružnic. — Uradno. — Vposlano. — Zadržga: Poročila Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Tržna poročila. — Oznanila.

Razglas

glede naročbe nove izdaje Brüdersove knjige o spravljaju in pošiljanju pečkatnega sadja.

P. t. člani c. k. kmetijske družbe opozarjamo, da izide na novo v zalogi družbe brušurica strokovnega učitelja Brüdersa o spravljaju in pošiljanju pečkatnega sadja v nemškem in slovenskem jeziku, ktera se dobi pri podružničnih načelnstvih po 20 vin izvod.

Da morejo podružnice družbi navesti število izvodov te brošurice, ki ga potrebujejo, priporočamo, da se člani že sedaj oglasijo k naročbi te knjige pri svojih podružničnih načelnstvih.

Od osrednjega odbora c. k. kmetijske družbe na Štajerskem.

Štajersko gozdarsko društvo.

Oddaja gozdnih sadik.

Iz drevesnic štajerskega gozdarskega društva v Kapfenbergu, Kornbergu pri Feldbachu in Oeblarnu v zgornji aniški dolini se bode oddalo spomladi 1913 približno 700.000 krepkih in zdravih gozdnih sadik, po največ triletnih smerek, in nekaj belih borov ter mecesnov z dvema letoma.

V mislu dogovora s štajerskim deželnim odborom in z ozirom na dovoljeno podporo pridejo pred vsem v poštev kmečki posestniki, občine in kmetijske podružnice. Tem se bodo oddajale sadike: tisoč po dve kroni od drevesnice proč brez zavoja in prevažnih stroškov.

Razpošilja se brezizjemno le po povzetju pod poročilom naročevalca.

Za dobavo teh sadik se je treba čim prej pismeno zglasiti, najpozneje pa do konca decembra pri „Steiermärkischer Forstverein, Graz, Brockmannngasse Nr. 72“.

Prodaja semenskega zrnja pri semenskih gospodarstvih družbe

in sicer: kmetijski šoli v Grottenhofu, grajščinskem oskrbništvu Teichhof, pošta Straßgang (dr. Klusemann) in grajščinskem oskrbništvu Posthof v Kalsdorfu (Juri Lederer).

P. t. kmetovalci, ki si želijo naročiti zboljšano petkuško rž od grajščine Teichhof ali deželne kmetijske šole Grottenhof in zboljšano deželno rž od grajščine Posthof, obrnejo se naj naravnost na oskrbništvu dotičnega semenskega gospodarstva, pri katerem se izvejo tudi cene.

Prva kmetijska razstava perutnine avstrijskih in ogrskih plemen.

Prvo štajersko perutninarstvo v Gradcu priredi v času od 17. do 20. oktobra v „Industriehalle“ v Gradcu razstavo perutnine, na kateri bo se videla perutnina raznih pasem celega Avstro-Ogrskega.

Z ozirom na to, da še se taka razstava v Srednji Evropi sploh ni vršila in obljublja biti

za perutninarje jako zanimiva, bo ista obiska gotovo vredna. Opozarjamo toraj posebič kmetovalce in perutninarje na to znamenito prireditve in jih vabimo na nje obisk.

Društveno vodstvo nam javlja, da dovoli vsem štajerskim kmetijskim potovalnim učiteljem, poljedelskim, pozimskim in gospodinjskim šolam kakor tudi učitelstvu brezplačen vstop in se šolska vodstva na to preprijazno dovoljenje posebič opozarjajo.

Sadna razstava v Voitsbergu.

Kmetijska podružnica v Voitsbergu priredi v dobi od 12. do 15. oktobra t. l. v puntigamski pivnici v Voitsbergu okrajno sadno razstavo, na kateri bo se razstavilo tudi sveže grozdje, sadni produkti, sadje v spravljajem (vkladanem) stanju, kakor mora biti za prodajo, kmetijska orodja in stroji, ki se potrebujejo v sadjarstvu, kakor tudi produkti čebelarstva in orodja za čebelarstvo.

Razstava se otvori dne 12. oktobra ob 9. uri dopoldne.

Dne 13. oktobra ob 10. uri bo v razstavnem prostoru predaval deželni sadjarski in vinarski potovalni učitelj Koloman Größbauer.

Z ozirom na velikost prireditve se je sestavil poseben komite za razstavo, in so v častnem predsedstvu zastopani tudi honoracijonarji iz Voitsberga.

Ker se vse prebivalstvo živo zanima za to razstavo, smemo pričakovati da se bo dosegel popoln uspeh.

Premikanje prebivalstva po izidu ljudskega štetja.

Spisal dr. Oton Wittschieben.

Pravkar je izdala c. k. statistična osrednja komisija prvi zvezek o končnih rezultatih ljudskega štetja z dne 31. decembra 1910. Publikacija se deli v dva dela; prvi vsebuje analitičen tekst, drugi pa tabele. Pridjani so zelo poučni kartogrami, kateri nam predočujejo naraščanje in padanje prebivalstva, bilanco preseljevanja, naseljenost in porazdeljenost po občevalnem jeziku. V ostalem nam pojasnjuje zvezek krajevno porazdeljenost, velikost prebivalstva in obljudenost, naravno in preseljevalno gibanje; govori o hišah in hišnih strankah, o razvrstitvi prebivalstva po spolu, veri in občevalnem jeziku in o naselniških razmerah.

Skupno prebivalstvo vseh v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel znaša po sumaričnih rezultatih ljudskega štetja z dne 31. decembra 1910 28.571.934, toraj za 2.421.226 ali 9,26 odstotkov več kakor pred 10 leti. Seveda je to naraščanje prebivalstva po raznih krajih zelo različno. Že za posamezne kronovine se jako razlikujejo rezultati. Prebivalstvo je najbolj narastlo na Primorskem (18,2 odstotkov) in na Nižje Avstrijskem (13,9 odstotkov); najmanj na Kranjskem (3,3 odstotkov) in na Gornjem Avstrijskem (5,2 odstotkov). Toda tudi Štajersko (6,3 odstotkov) in Koroško (7,5 odstotkov) stojita pod splošnim povprečnim prirastkom države. Ako le površno pregledamo rezultate ljudskega štetja v posameznih kronovinah, zdi se nam, da je na-

rašanje prebivalstva v deželah, kjer se ljudstvo po pretežni večini kvarkarja s poljedelstvom, v splošnem manjše kakor v onih, kjer se najde mnogo industrije. Pri tem pa se mora pripomniti, da še številke posameznih dežel nikakor ne izražajo enakovrstnega razvoja. Temveč iste nam le povejo izid dostikrat zelo različnih razmer prebivalstva manjšega krajevnega ozemlja.

Kako se kaže naraščanje prebivalstva v manjših teritorialnih podrobnostih, o tem nam daje kartogram A jako nazorno sliko. Na prvi pogled vidimo, da razvoj prebivalstva v naši državi — primerno veliki raznovrstnosti gospodarskih in fizikalnih razmer posameznih dežel in manjših pokrajin — tudi v pretečenem desetletju ni bil enakomeren. Ta nejednakomernost pa v primeri z letom 1900 v največjih deželah ni več tako velika. Tako so dobile pred vsem tri dežele: Solnograško, Tirolsko, Gorica in Gradiška vsled popolne zgube okrajev s stagniranim in pojemajočim prebivalstvom, nadalje dežele: Gornje Avstrijsko, Koroško, deloma tudi Štajersko iz ravno istega vzroka dosti bolj enoten značaj. Na Štajerskem je do cela zginilo depresijsko okrožje, ki je obsegalo leta 1900 vse izhodne obmejne pokrajine; depresija je sicer zopet nastopila, toda porinila se je proti zahodu in je omejena na štiri okraje: Voitsberg, Deutschlandsberg, Slovenji Gradec in Konjice. To ozemlje sega na Koroško v stagnirani okraj Velikovec in se nadaljuje na severozahodnem delu Kranjskega v sosednih okrajih: Kranj in Kamnik.

Če vprašamo po vzrokih, zakaj pojema ali zakaj ostane zmirajisto število prebivalstva, kaže ta nam kartograma B in C, da tega gibanja ni mogoče zakriviti ponehanje naravne regeneracije prebivalstva, ampak izseljevanje iz navedenih okrajev. Kajti medtem ko izkazujejo okraj, v katerih vlada resnična depresija, normalno naravno naraščanje prebivalstva, predočuje nam grafična slika izseljevalne bilance (kartogram C), da so ti okraj skoraj izključno jako trpeli vsled velikega izseljevanja.

Kar zadeva okraje, v katerih je v resnici narastlo prebivalstvo, razvidimo pred vsem iz kartograma A, da nima nobena dežela glede jakosti naraščanja enotnega značaja. Skoro v vseh deželah, tako tudi na Štajerskem, prevladujejo okraj s srednjim prirastkom. Naraščanje v odstotkih (+), oziroma pojemanje (-) prebivalstva v dobi 1900 do 1910 znaša na Štajerskem:

v mestu	V odstotkih na 100 prebivalcev		
	v sled splošnega gibanja	v sled naravnega gibanja	v sled priseljevalnega gibanja
Gradec	+ 9,92	+ 5,79	+ 4,13
Maribor	+ 13,79	- 16,95	+ 20,02
Celje	+ 3,07	+ 0,28	+ 13,51
Ptuj	+ 9,51	- 21,53	+ 31,04
polit. okr. Bruck n. M.	+ 22,99	+ 11,61	+ 11,38
„ „ Celje (Okolica)	+ 4,91	+ 11,71	- 6,80
„ „ Deutschlandsberg	+ 0,81	+ 4,37	- 3,56
„ „ Feldbach	+ 2,45	+ 3,28	- 0,83
„ „ Konjice	- 0,32	+ 10,11	- 10,43
„ „ Grade (Okolica)	+ 16,20	+ 6,21	+ 9,99
„ „ Gröbmung	+ 3,59	+ 9,73	- 6,14
„ „ Hartberg	+ 4,72	+ 5,03	- 0,31
„ „ Judenburg	+ 7,36	+ 10,19	- 2,83
„ „ Lipaica	+ 3,55	+ 4,09	- 0,54

v polit. okr.	Leoben	+ 11.40	+ 10.82	+ 0.58
"	Liezen	+ 8.18	+ 7.91	+ 0.22
"	Ljutomer	+ 2.70	+ 8.68	- 5.98
"	Maribor (Okolica)	+ 5.33	+ 10.50	- 5.17
"	Mürzzuschlag	+ 13.38	+ 12.16	+ 1.22
"	Murau	+ 2.12	+ 9.46	- 7.34
"	Ptuj (Okolica)	+ 2.84	+ 11.51	- 8.67
"	Radgona	+ 2.58	+ 2.94	- 0.36
"	Brežice	+ 4.92	+ 12.13	- 7.21
"	Voitsberg	- 2.02	+ 5.47	- 7.49
"	Weiz	+ 7.56	+ 5.16	+ 2.40
"	Slovenji Gradec	- 1.34	+ 9.67	- 11.01

Okraji s srednjim (10 do 20 odstotkov) in močnim naraščanjem (čez 20 odstotkov) so razmeroma redki. Semkaj spadajo pred vsem sosednji okraji onih velikih mest, kojih močno naraščajoča prebivalstva je zmiraj bolj prisiljeno zaradi tega, ker je mestni okoliš v krajevnem oziru omejen, in ker primanjkuje ravno iz tega vzroka stanovanj, se naseljevati ob mestnih mejah in v sosednjih krajih. Na ta način izkazuje veliko naraščanje okraji Hietzing in Baden pri Dunaju, Kraljevi Vinogradi in Žižkov pri Pragi, deželski okraj Brno, deželski okraj Inomost z mestom Inomost, deželski okraj Lemberg z mestom Lemberg, okoliške občine Gradca i. t. d. Vzrok, da ti kraji tako rastejo, je tudi močno naraščajoča industrija. To zlasti najdemo v okrajih Moravska Ostrava in Freistadt v Šleziji, Leoben in Mürzzuschlag.

Naravno gibanje prebivalstva, t. j. ono, ki ga najdemo, ako primerjamo porode in slučaje smrti v to svrhu, da se ugotovi naraščanje in padanje števila prebivalstva — predočuje nam ga druga kolona — je ostalo mirno in enakomerno. Le v treh mestih z lastnim statutom, Mariboru, Celju in Ptuj, je nastal prestop, oziroma nazadovanje naravne regeneracije. V ostalem pa izkazujejo vsi okraji zmerno (1 do 10 odstotkov) ali celo srednje (10 do 20 odstotkov) naravno naraščanje prebivalstva. V slednjem oziru sta se pojavila dva okoliša z močnim lastnim naraščanjem; eden leži na Zgornjem, eden na Spodnjem Štajerskem. To so na Zgornjem Štajerskem okraji: Judenburg, Leoben, Bruck in Mürzzuschlag; na Spodnjem Štajerskem pa okraji: Maribor, Ptuj, Celje, Konjice in Brežice.

Ako si natančneje ogledamo posamezne okoliše pod vplivom preseljevalnega gibanja, (kartogram C), vidimo, da je največi del kronovine glede preseljevanja pasiven, ali pa je ostalo vsaj pri prejšnjih razmerah. (Primerjaj tretjo kolono) Kakor zelene oaze se nam kažejo v teh velikih okoliših male pokrajine, kamor se znatno naseljuje prebivalstvo. To so pred vsem velemesta (skoro vsa mesta z lastnim statutom), ktera so relativno pridobila največ vsled priselitve; potem posamezni okraji ali skupine okrajev, kjer še cvete industrija in imajo velik promet.

Na Štajerskem je tak okoliš omejen le na okraje Bruck, Mürzzuschlag, Weiz, Gradec in mesta Gradec, Maribor, Celje in Ptuj; iz vseh drugih okrajev se prebivalstvo izseljuje ali pa tje kaj le v neznatnem številu priseljuje (pod 1 odstotek).

To krajevno porazdeljenje priseljevalnih in odseljevalnih okolišev nam da možnost spoznati vzroke in značaj. Vzroki tičijo izključno le v gospodarskih in socialnih razmerah dotičnih pokrajin. Medtem ko najdemo v okrajih in okoliših, kjer je preseljevanje aktivno, bogato industrijo in živahen promet, prebiva v krajih, kjer je preseljevanje pasivno, skoro izključno le prebivalstvo, ki se bavi s poljedelstvom. Smer, ki jo ima gibanje prebivalstva že več desetletij v državi sami in čez njene meje, to je izseljevanje z dežele in priselitev v mesta in velike industrijske kraje, vidi se tudi iz rezultatov zadnjega ljudskega štetja. Na drugi strani je padanje števila prebivalstva v agrarnih okoliših vsled izseljevanja še nadalje napredovalo in je za Štajersko to, s številskimi pojasnjenimi.

To v narodnogospodarskem oziru obžalovanja vredno gibanje je v pretečenem desetletju postalo tem bolj opasno, ker se z ozirom na pomanjkanje dela na domačih tleh seli ljudstvo z dežele v tujino, toraj izven Avstrije. Vzroki za to so kaj raznovrstni in tudi znani. Opetovano naglašajo politične oblasti te vzroke, n. pr., da je dnina poljedelškega delavca prenizka, tako da ne stoji v nobenem razmerju k današnjim cenam živil; pomanjkanje stanovanj, ki se pojavlja že tudi zunaj na deželi; pomanjkanje prometnih sredstev, s katerimi bi delavec lahko naglo došel na svoje delo; izpodrivanje peš dela s prosto roko z delom s stroji v večjih poljedelskih obratih i. t. d.; na drugi strani pa mika in vleče

poljedelškega delavca proč z dežele večja plača v industrijskih podjetjih, manj ur dela na dan, večja prostost gibanja ter druge udobnosti in koristi tega delavskega razmerja (zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode i. t. d.). Končno pa dobi vsled delavskih razmer možnost, da v mnogo večji meri lahko zadosti svojim materijelnim in tudi kulturnim, zmiraj naraščajočim življenjskim potrebam. To bi toraj bilo nekaj vzrokov za izseljevanje prebivalstva s kmetov v tu in inozemske industrijske kraje. Razven delavcev, ki ne posedujejo nobenih zemljišč, pa zapuščajo dandanes tudi manjši posestniki s svojci vred domačo grudo bolj kakor kedaj poprej. Vzroki za to prikazani so n. pr.: Posestvo pri sedanji dragini ne preživi več posestnika; veleposestniki — mogotci si zaokrožajo svoja ogromna posestva z nakupom malih posestev; po nekaterih krajih se držijo načela, da je posestvo nedeljivo i. t. d. Vse to in še marsikaj nagiba domače ljudstvo, da se izseljuje in gre s trebuhom za krukom v tujino. Čim bolj ima kakšna pokrajina agrarni značaj, čim bolj ekstenzivno je v dotičnem kraju poljedelško obratovanje, čim slabši je pridelek zemlje, čim bolj je pokrajina oddaljena od prometnih sredstev, tem večje je izseljevanje.

Napajanje naše domače živine.

O tem važnem vprašanju za živinorejca je spisal dr. Klutman prav zanimiv članek. V glavnih potezah vam ga hočem tu-le podati: Živalsko telo obstoji več ko do polovice iz vode. V vseh živalskih delih najdemo vodo, ki se le omogoči kot razkrojilo in povspesovalno sredstvo kemične in fizikalne teke v truplu. Prebavljenje in sprejem piče v krvni obtok, krvni obtok sam, presnova in izločenje porabljenih telesnih tvarin je brez vode nemogoče. Voda ohrani staničevje gibčno, dá telesu njegovo obliko in vpliva vsled izločenja v obliki potu kot uravnalka toplote.

Nadomeščenje porabljene ali izločene vode se vrši s krmili, ki vsebujejo več ali manj vode, kakor tudi z napajanjem. Ker se nahaja v krmilih razven v zeleni piči in kuhani klaji, le malo vode, nadomesti se voda s krmili le v neznatni množini; napajanje je za to večje važnosti. Kakor je povsod te ali one snovi preveč ali premalo škodljivo, tako tudi tukaj.

Napajanje se ravna po porabi vode. V poletju o vročih dnevih je poraba vode večja kakor o mrzlem letnem času. O suhem vetrovnem vremenu se telesu vzame več vode z izhlapijenjem, kakor o mokrotnem vremenu, ko je zrak naravnost prepojen z mokroto. Živina, ki težko dela, in dobre molzne krave potrebujejo več vode kakor opitana in mlada živina. Tudi od kakovosti krmila je odvisna množina vode, ki je spiže živina; kajti klaja, ki vsebuje dosti solnih snovij ali ki sploh vzbuja žejo, ima, kar je umljivo, na to velik vpliv. V številkah se pač težko da navesti množina vode, ki je potrebuje živina. Govedo, posebno molzna krava, potrebuje štiri-do petkrat toliko vode kakor tehta suha snov klaje, svinja celo pet do šestkrat toliko vode; konju in ovci pa že zadostuje enkrat do trikrat tako težka množina vode. Iz tega se pojasi tudi ta okolnost, da izrabijo svinje in krave klajo, ki vsebuje mnogo vode, mnogo bolje kakor ovee in konji. Taka krmila celo slednjenavedenim živalim skvarijo prebavila.

Ako damo živini premalo vode in ista žeja, trpi ves organizem. Presnova se moti, in nastopi razpad beljakovine, kar neugodno vpliva na zdravje živine. Če popije živina preveč vode, zredčijo se želodčni in prebavni sokovi ter krmilo; posledica temu pa je, da se skrmljena krmila premalo izrabijo. Baje nastopi tudi pomnožen razpad beljakovine. Mnenje, da se povspesuje podreja s tem, če živina močno pije, je napačno; saj to vidimo pri podrejeni živini, kateri se je pokladala preveč vodena piča. Meso in mašča take živine sta manj vredna.

Voda za napajanje mora biti čista in ne premrzla. Če vsebuje voda gotov odstotek ogljikove kisline in raznih solij, osveži okus in hladi ter s tem pridobi na svoji vrednosti. Neslane vode, ki vsebuje železo, ima rumenkasto barvo, se živinče komaj dotakne. Duha voda za napajanje ne sme imeti. Pred vsem je potrebno, da ne vsebuje živalskih in rastlinskih odpadkov in živih bitij, katerih dostikrat najdemo nebroj v vodi, ki je v dotiki z gospodarskimi in obratnimi odpadki straniščem, gnojiščem in gnojščnico. Voda, ki vsebuje amonijak, solitrove kisline in kubinjsko

sol v večjih množinah, tudi ni pripravna za napajanje. Da vsebuje voda omenjene snovi, temu je vzrok ta okolnost, da stoji v zvezi z zgoraj navedenimi odpadki. Stroški preiskovanja vode se zmiraj bogato poplačajo z odstranjenjem škodljivih vplivov. Izkušnje v močvirnih pokrajinah nas učijo, da so krave postale takoj dobre molznice, in živina sploh zdrava, čim se je popravila pitna voda.

Voda v vodnjakih je sicer dostikrat onesnažena, toda navadno jo rabimo za napajanje. Izvir, od koder prihaja nesnaga, se mora odstraniti, vrelec dobro obzidati in poglobiti. V studenih imamo najboljšo vodo za živino, zlasti če priteče voda iz skalovja. Ni je treba zboljšati in je zmiraj dovolj mrzla.

Deževnico uporabimo le v sili. V bližini mest in tovarn je skoro zmiraj nesnažna, dostikrat vsa polna strupenih snovij. Tudi je mehka in toraj ne povspesuje rasti kostij. Če se živini daje po mehki vodi več časa dobra pitna voda, kar vidno prične rasti živinče in dobi trdne kosti.

Voda po jarkih in domačih mlakah je le redkokedaj dobra; brez pomisleka pa smete napajati živino v rekah in ribnikih, če se v nje ne iztakajo škodljive snovi in odpadki.

Če si živina lahko po poljubnosti gasi žejo, pije na dan do dvajsetkrat, kar je dokaz, da ima živinče pogostoma in pa različno potrebo za vodo. Kjer ne more živina priti sama do vode, kakor in kolikokrat bi rada, ponudi se ji naj vsaj šestkrat na dan, in sicer pred in po krmiljenju. Napajanje navado imajo živinorejci, da napajajo le pred in po krmiljenju. Ako je živina žejna, napolni si želodec z vodo; pri konjih, ki imajo primeroma le mal želodec, preostane potem jako majhen prostor za krmilo. Poln želodec odstrani popolnoma čut za glad, in živina le malo žre. Ko se želodec izprazni, dobi živinče zopet glad in tek. Ravnoisto je, če živinčeta ne napojimo pred krmiljenjem; saj tudi žejen človek je manj. Zato pa dajte pred krmiljenjem živini nekaj vode, po krmiljenju pa kolikor se ji zljubi. J—š—č.

Trebljenje drevesnih vrhov.

(Poročilo deželne sadjarske in vinarske šole v Mariboru.)

O tem delu*, ki se smatra v dobro oskrbovanih sadonosnikih kot samoobsebi umljivo, se je že toliko pisalo in o priliki mnogobrojnih tečajev in potovalnih predavanj govorilo, da bi človek mislil, nadaljni pouk ni sedaj več tako potreben; da, morebiti celo več ali manj naravnost nepotreben. Ako pa prideš na deželo v ta ali oni sadovnjak, prepričaš se lahko, da je treba v tem oziru še mnogo storiti, čeravno tudi kažejo v nekaterih krajih naši sadjerejci hvalevredno marljivost, in so nekteri izmed njih celo izborni sadjarji, ktere lahko naravnost imenujemo vzgledne sadjerejce.

Neobhodno potrebno je, našim sadjerejem ponovno dati ta le dober nasvet: Zredčite krone svojega sadnega drevja! Listje, mladike in veje morajo obsevati vse oživljajoči in vrednote prinašajoči solnični žarki v dovoljni meri, kajti le od solca obsijano listje more tvarjati snovi, ki so potrebne za rast drevesa, vej, mladik in korenin, kakor tudi za rast cvetnih popkov, za rast in zorenje sadežev. Zato pa tudi drevo takorekoč samo skuša odpraviti veje, ki stoje v senci gostega vrha s tem, da jim vzame sok, tako da se posušijo. Kajti te veje so zajedavci na drevesu, ki mu vzamejo le redilne snovi, ne delajo pa za živo drevo ničesar in tudi ne morejo delati, ker jim primanjkuje potrebne svetlobe.

Toraj spravite sadjerejci svetlobo v drevesne krone! Odrezite gladko po zimi, ko drevesni sok počiva in miruje, v dnevih, ko ni zmrzjeno, pregosto stoječe veje in vejice, posebno pa one veje, ki rastejo na znotraj v drevesni vrh, z dobro drevesno žago pri nastavku dotične veje! Po odžaganju ne sme ostati noben štrcelj, ker se ta potem posuši in rana le težko ali pa sploh ne zaceli. Pri tem delu pa tudi posebno pazite na to, da se veja, ktero hočete odrezati, ne začesne, ker bi potem nastala velika rana, ki le težko zaraste. Pri nastavku vsake veje in vejice opazite več ali manj nabuhel ali napet krog, kateremu pripade naloga, da vejo

Sadjarjem priporočam, da si še enkrat prečitajo članek izbornega našega strokovnjaka v sadje- in vinorejstvu, gospoda Zupanca v št. 1 lanskega letnika „Gospodarskega Glasnika“: „Očistimo in iztrebimo sadno drevje.“

dobro drži. Ta krog pri odžaganju veje naj ostane, ker je rana tako manjša; za tem pa mora strmleti z ozirom na hitrejše zacelenje rane vsak umen sadjar.

Ako je veja, ki jo nameravamo odžagati, tako težka, da je ne moremo z jedno roko držati pri padcu, odžaga se naj 1 meter proč od nastavka, in še le potem se previdno odstrani preostanek začeni pri vejnem nastavku. Seveda se mora proti koncu žaganja štrcelj prijeti z levo roko, da se ne začesne.

Rane, ki nastanejo pri odžaganju vej, se naj ob robih zaokrožijo in ogladijo z ostrim nožem (vinjakom) in potem čim prej dobro zamažejo s segretim, toraj zredčenim kotranom, da se rana ne izsuši, gol les ne razpoka, in deževje ne prodre v deblo ter na ta način ne prične gniti in trohniti deblo.

Pri drevesih, ktera niso bila že več let ali pa še sploh nikdar iztrebljena, in ki imajo nebroj pregostih nepotrebnih vej, se priporoča, da se odstranijo le nekatere, in se spravi krona še le prihodnje ali celo tretje leto popolnoma v red. S tem se zabrani rast mnogobrojnih vodnih mladik na starejših vejah, in doseže polagoma nekak prehod od prejšnjega nereda na pravo drevesno stanje, ne da bi drevo motili v rasti.

Pregoste drevesne veje se lahko trebijo skozi celo zimo do konca marca, ko začnejo popki gnati in se lahko odrgnejo, če hočemo izvleči odžagano vejo izmed ostalega gostega vejevja.

Veliki in enakomerno razviti sadeži rastejo le na obsevanih, ne pregostih drevesnih kronah. Ta stavek naj dobro pametuje kmetovalec, ki hoče pridelati lepo namizno sadje in polaga posebno važnost na dober razvoj sadežev.

Otto Brüders, strokovni učitelj.

Prva pomoč pri nenadnih boleznih in nezgodah pri živini.

(Dalje.)

Vnetje srčnega mehurja (srčna vodenika).

Ta bolezen se navadno le pojavi pri goveji živini. Povzročijo jo tudi reči, ki pridejo s klajo v vamp in od tod v kapico; od tod predrejo preponko (prepona, Zwerchfell) ter se zarijejo v srčni mehur (Herzbeutel).

Izmed najhujših takih rečij so ostre, kakor: šivanke, igle lasnice, žreblji, kosci žice i. t. d.

Znaki so isti kakor pri kronični neprebavnosti. Nerednosti v prebavljenju se kažeje v presledkih z zapiranjem, potem zopet z drisko in napenjanjem. Splošno stanje živinčeta je jako slabo; čuti se utrujenega in oslabelega, stoji široko in če leži, kaže bolečine s stokanjem. Dihanje je zelo težko in naglo, srce bije nemirno in kar udarja.

Pozneje se prikažejo znaki vodenike; nastanejo otekline na vratu, prsih in pod trebuhom. Ker je zdravljenje brezuspešno ne sme se čakati s pravočasnim zaklanjem živinčeta.

Tudi tukaj je previdnost prvo in najboljšo zabranjevalno sredstvo. To se zgodi s tem, da se živini ne daje kar na slepo klaje, ampak je vsakokrat pogledati, li-niso v njej nesnažni in tuji predmeti. Potem pa je treba tudi paziti na to, da nimajo ženske lasneh igel in drugih rečij v laseh rahlo zataknenih.*

Zdravljenje bi imelo nekoliko smisla samo izpočetka, dokler je žrebelj (igla) še v kapici. Tu je dati dobro dristilo in sicer lopatike 50 gramov. Dalje se naj živina preveč ne hrani, ne goni je navzdol, a mimo tega ji pod prvima

* Duller pravi o znakih te bolezni in o zdravljenju na kratko to-le: Govedo stoka zlasti po krmljenju, po napajanju in če gre navzdol. Če gre navzgor, se pomanjša stokanje. Breje krave bolj stokajo kakor jalove. Ako pritisne na spodnji del života ravno tam, kje se konča prsna kost, ali ako pritisne z roko na hrbet in ga hočeš ukriviti, tudi tedaj je stokanje in ječanje hujše. To se lahko razjasni. Če so želodci polni, če gre živinče navzdol i. t. d. takrat drob bolj pritiska na žrebelj (iglo) in to dela bolečine, vsled česar živinče bolj stoka. Če pa gre živinče navkreber, ali če so želodci bolj prazni, tedaj se pomaknejo bolj nazaj, ne tišče toliko, in vsled tega so bolečine manjše in tudi stokanje. Če pritiska bodeči predmet že na srčni mehur ali na srce, tedaj je stok in ječ še bolj očiten. Srce udarja nepravilno in včasih tako zelo, da se stresa ves život. Izjemno se čuje v srcu pljuskajoče in ropotajoče šumljanje, prihajajoče od vode, ki se nabira v srčnem mehuru.

nogama dobro (visoko) nastelji. Če pa pritiska bodeči predmet že na srce, pa ni več pomoči.

O pomoči pri storitvi.

Posebne važnosti za živinorejce je poglavje o pomoči pri porodu. Čim bolj se povzdigne živinoreja, čim plemenitneje pasme je živinče, tem večja glavica je shranjena v živini. Ako se ravna za časa storitve z živinčetom surovo in nepravilno, je to lahko vzrok, da ne zgubimo samo teleta, ampak moramo celo zaklati izvrstne krave za vzrejo; dostikrat pa tudi crknejo, ali če se že ne zgodi ta nesreča, živinče vendar dalje časa boleha in zopet ne pride k prejšnji moči.

Ni toraj čuda, da preživi kmet zadnji čas, ko se pripravlja njegovo živinče v hlevu k storitvi, v strahu in skrbeh; ves nemiren je. Saj pa je tudi od ugodnega poteka poroda odvisen marsikteri njegov up in s prirastkom še jedne glave živinčeta v hlevu pridobi na svojih prejemkih. Ako se živinče ponesreči pri porodu, napravi se živinorejcu križ po njegovih računih in je lahko v gospodarstvu s tem hudo oškodovan. Zlasti pa ga taka nesreča hudo zadene, če je imel le dotično kravico ali pa ima sploh le malo repov v svojem hlevu.

Zalibože pa grešijo mnogi kmetovalci ravno glede pomoči pri storitvi pogostoma in hudo. Na pomoč kličejo ljudi, ki si domišljujejo, da so za to poklicani; kojih znanje pa obstoji le v nekaterih surovih prijemih, ki so sicer tuintam v lahkih slučajih v resnici pomagali živinčetu pri porodu, in so si s tem znali in vedeli pridobiti glas izurjenosti v takih poslih. V težkih slučajih pa si ne znajo pomagati in primejo potem po takih sredstvih, ko so zgubili glavo in jih je zapustilo njihovo „znanje“, da spravijo v nevarnost življenje krave in mladiča.

Tudi tukaj morem dati le dobromišljen nasvet, naj se zove prej nego pa prepozno živinozdravnika. Pomoč pri storitvi ne zahteva samo gotovih „umetnih prijemov“ in metod, ampak za to, da se isti izvršijo, je treba natančno poznati notranje dele spolovil samice, nadalje razvoj mladiča, kakor tudi gotove teke in prikazni za časa brejosti in poroda.

Ker se dobi živinozdravniška pomoč le težko, dostikrat pa sploh ne, pri storitvi pa je hitra pomoč dvojna pomoč, ne bo odveč, ampak že gotovo primerno, ako se kmetovalec tudi seznanil o pomoči pri porodu in se pouči o tem, kako mu je treba postopati in kako je popraviti navadne lege mladiča v starki. Kmetje se naj vsaj toliko poučijo, da vejo razločevati, bo-li storitev potekla normalno ali ne.

Zaradi važnosti tega poglavja in zaradi popolnosti stvari smatram za potrebno, da govorim tukaj bolj obširno in razmotrivam razmere pred, med in po storitvi. Pride še.

Pogovor med kmetoma o osebni dohodnini in veliki koristi kmečkega knjigovodstva.

A.: Ti Gašpar, poglej, poglej vendar, kaj pravzaprav spet hočejo ti gospodje v mestu od mene; dobil sem nekako polo z različnimi črtami; najbrž bo to spet od davčne oblasti; ker pišejo nekaj o dohodkih, in navadno zanimajo dohodki le gospode pri davkariji; da človek nima ljubega miru pred temi davkarji.

B.: Aha, to je že tista znana pola; pa da so Te še le letos našli; s tem so mene pozdravili že pred 2 leti; takrat se jaz za to nisem brigal dalje in sem vrgel tisto cunjjo v stran. In glej ga spaka, čez par mesecev pa sem dobil poziv v mesto k davkariji, in tam se je začela spoved, kakoršne še nisem doživel. Najprej me je vprašal gospod, če sem dobil kako polo in ravno to le je mislil, kojo si Ti sedaj dobil; vprašal me je če sem jo izpolnil ali kaj sem z njo naredil, ker se pozivu nisem odzval, da bi napovedal svojo osebno dohodnino; v meni je kar vrelo. No, pa dotični uradnik je to opazil ter me pomiril rekoč, da to ni nič novega, da kateri to naredi, pa da to ne sme biti. Če se pola ne izpolni in ne vpošlje, je to sitno za uradnika, ki ima nalog stvari priti do živega, še bolj sitno pa je za dotičnega kmeta, ki ima tako siten pot v mesto k oblasti. Izpraševati me je začel dalje, kako dohodke sem imel iz zemljiške posesti, od poslopij, iz samostojnih podjetij in opravil, iz službenih in mezdnih prejemkov i. t. d., iz glavnične imovine in povrh še iz drugih vrst dohodkov. Jaz sem

ga samo debelo gledal; tisti gospod pa je znal k vsaki točki kaj prašati, kar me je speklo; jaz sem napovedoval, on pa pisal in računal; kaj sem hotel drugega! Mož je sicer lepo gladko in prijazno govoril — z očmi pa mi je gledal nekam skoro v želodec, v enomer mirno in resno.

A.: (Se popraska za ušesmi). Na-a, kako bi se temu izognil.

B.: Le počakaj, da še Ti dalje povem, kako sva se pogovarjala. Naračunal je za par tisoč kron dohodkov, sicer na tanko nisem mogel reči ničesar, ker svoje žive dni nisem ničesar zapisoval, kakor morebiti, če sem ostal kakemu delavcu dolžan, da mu izorjem jeseni par ogonov, ali če sem gnal kravo k biku; vse to sem pa spravil na tisto prazno stran v mohorjevem koledarju; s tistimi podatki se seveda nisem mogel postaviti na noge pri vprašanjih, koje je stavil davkar. Navadno je pač bilo tako, da je njegovo obveljalo, četudi se je v meni nekako upiralo, da tako visoki moji dohodki nikdar niso in tudi ne moreje biti. Gromska pojata, sem si mislil — osebna dohodnina — plačilo, spet plačilo, ena misel je podila drugo, pri nobeni nisem mogel ostati; če sem se hotel oprijeti ene, se mi je kar izmuznila, ker nisem imel niti jasnih podatkov, niti pojma, kaj pravzaprav je osebna dohodnina, za katero bom moral šteti pošten denar. Prej vsega tega ni bilo.

Ko je stvar nekako preračunal, je obrnil list na drugo stran ter me začel na novo mučiti. Bili so odbitki. Jaz sem se izgovarjal, da je slaba letina, da so mi svinje pocrkale, da mi je toča vinograd pobila, pa vse ni nič pomagalo; on je kakor rečeno tako spretno govoril in me zavračal s tako lahkoto, da sem še danes sam na sebe jezen. Govoril je nekaj o neposrednih davkih, o obrestih od opravičnih in zasebnih dolgov; to sem še najbolj razumel, pa kaj ko nobenega dolga nisem imel*. Potem preide na trajna bremena; če plačujem užitek starišem. Res da sta oče in mati pri meni, pa me je bilo sram davkariji povedati, da kaj računam za to; davkar pa je rekel, da me ne morajo siliti k temu, da kaj računam. Opozoril me je tudi na vrednost lastnega dela in še ne vem, na vse kaj drugega, vse v mojo korist — jaz pa sem si mislil vse to skup nič ne šteje. Ko sem pa potem dobil po nekoliko časa plačilni nalog, ne vem, če imamo doma tako veliko skledo, tako sem moral raztegniti svoje oči. Osebna dohodnina mi je znašala več, nego moj zemljiški davek. Pa kaj sem hotel — plačati sem moral, četudi mi ni nikakor šlo v glavo, kako da je prišlo do tega.

A.: Ti Gašpar, prosim Te, povej mi, kako se naj človek izogne tem situacijam?

B.: Ni mogoče drugače, nego da izpolniš to polo, kakor po svoji vesti znaš in moreš. Boljšega sveta Ti ne morem dati. Čital sem pa svoj čas v Glasniku, da imajo v Švici in na Francoskem že samo osebnodohodninski davek, in kakor sem se danes prepričal, bi bil to edino pravičen davek. Do kraja ti po tega sedaj ne morem razložiti, zakaj! ampak veš kako sem prišel do tega?

Naš sosed Naprednjakovič, ki je bil na kmetijski šoli, in njegovo posestvo je kam manjše nego so najina, ta mi je o tem že dosti prej pravil, pa sem si mislil, kaj bo taki govoril, ki dela vse nekam drugače, kakor mi drugi. Sedaj sem pa šel spet k njemu ter ga vprašal o tistih stvarih, o kojih sva svoj čas govorila domov grede iz mesta.

Pokazal mi je celo vrsto plavih zvezkov — neko knjigovodstvo baje, koje vodi že celih pet let in pravi, da si brez teh knjig ne more več misliti dobrega gospodarstva. V eni knjigi ima sestavljeno vse svoje premoženje od zemljišč do zadnje metle v hlevu, v drugi takozvani blagajnični knjigi vse prejemke, vse izdatke, terjatve, obračun s posli, zračunane dohodke, čisti dobiček, in kar me je presenetilo, tudi vrednost porabljenega živeža; človek ne verjame, koliko se ljubega živeža porabi v kmetski hiši; ves živež je pa vzel iz neke tretje knjige, takozvane knjige pridelkov — kratko malo — meni se je začela stvar dopadati in to zaradi tega, ker mi je sosed začel vse na tanko do vinarja praviti, kako stoji z njegovo letino, in zraven tega ima vse podatke izračunane v tem knjigovodstvu za napoved osebne dohodnine. Vse knjigovodstvo sestoji samo iz treh zvezkov. On je videl, da me je sila prignala do tega, da sem se začel za stvar zanimati bolj

* Tako srečnih bo menda pač malo naših posestnikov.

nego pred 2 leti, ko mi je začel on sam svetovati in prigovarjati.

Na to poišče številko „Gospodarskega Glasnika“, kjer je bil ravno razpisan knjigovodski tečaj na deželni kmetijski šoli v St. Jurju, in mi pravi, da se takega tečaja naj udeležim, ker vse, kar potrebujem, dobim in zvem tam in da se mi po tem, če sem tekom treh dni vestno slušal izvajanja predavateljeva in če si knjigo po navodilu uvedem v gospodarstvu, ni več treba bati teh pol; jaz sem ga slušal in moram Ti reči, da mi ni žal, ampak, prepričan sem se tekom enega leta, o resničnosti besed našega soseda Naprednjakoviča; žal mi je samo, da ga nisem že prej slišal, gotovo bi si bil prihranil precej kronic. Poznej še le pa sem zvedel, da ni treba iti niti na kmetijsko šolo poslušati tečaja, ampak, da se taki tečaji priredijo tudi lahko v vsaki podružnici, če se oglasi vsaj kakih 10 udeležencev, kojim drugega ni treba, nego da žrtvujejo vsak po 2 K za potrebne knjige.

A.: Ti torej hočeš reči, da bi se na stare dni še začel učiti kmetijskega knjigovodstva.

B.: Prej ali slej bo treba, kajti drugače ne prideš na čisto, niti ne boš imel prej mira; zraven tega boš pa še zamujal čas ter plačeval, da boš belo gledal; na vsak način te stane vse skup desetkrat več, nego 2 K, ki jih daš za knjigovodske izvode, ki so sami tega dnarja med brati vredni. Razen tega pa ima knjigovodstvo neko posebno moč; jaz rad pogledam vanj, če imam le količkaj časa. Veš v blagajnični knjigi imaš napisane čudne stvari; človek začne misliti o raznih izdatkih in delati dobre sklepe, da se jih bo v prihodnje varoval; to je tudi veliko vredno.

A.: Kdaj pa se vrši spet tak tečaj?

B.: Počakaj prijatelj; to polo boš pač moral sedaj izpolniti, predno se začne tečaj. Za sedaj pač moraš vgrizniti v to kislino jabelko; ampak pazi, ne bo prav nič več dolgo, da se Ti bo nudila prilika. Gledal bom, da se tak tečaj priredi tudi v naši podružnici, ko bo glavno jesensko delo pri kraju.

Če se pa potem ne priglašiš, boš drugo leto spet tarnal.

A.: No bomo videli!

Holz.

Pripravno obdelovanje polja za sejanje pšenice.

Pšenica je naša najdragocenejša, pa tudi največ zahtevajoča žitna rastlina. Obnaša se najboljše v težki črno-prstni ilovnati ali tudi glinasti zemlji, prenese več mokrote nego rž, kateremu mokrota ne prija in že v takih legah pomrzne, kjer pšenica popolnoma ugodno prezimi. — Kot predsed se smatra za najboljše ogrščica, detelja, mešanica, praha, stročnice. Popolnoma napačno mnenje zastopajo oni, ki mislijo, da ima pšenica le plitvo korenje; kajti najnovejša veda nam pove, da se bilka pšenice ukorenini do 275 cm globoko, če se tamkaj nahajajo redilne snovi, ki se jih lahko navzame. Pšenica se naj seje še le koncem meseca septembra zaradi nevarnosti gotove vrste muh (Oscinis Frit. L., Fritschie). Izkušnja nas uči, da je dobro ukoreninjena pšenica najbolj odporna proti mrazu in nevarnosti, da bi polegla, in leto 1912 nam je tudi dokazalo, kako pogubonosno se lahko pokaže preveliko gnojenje z dušikom zlasti v spomladi vsled poleženja. V tem smislu se mora tudi opustiti naravnostno gnojenje pšenici z hlevskim gnojem, ampak se naj hlevski gnoj s pridom uporabi pri okopavinah, mešanici, zeleni turščici i. t. d. Ker pšenica ne dobi stranskih odrastkov jeseni, ampak še le spomladi, se pozno seje, ima pred zimo kratko vegetacijo, je to neizmerno važno; da se dobro ukorenini in spomladi nato ne poleže, je zelo umestno in za ugodno prezimovanje in svoj čas dober pridelek zagotavlja, če uporabimo za pšenico — da se vsi navedeni učinki pokažejo — v vodi raztopno umetno gnojilo, ki ga rastlina lahko sprejme. — Najprimernejše je gnojenje z 200 kg 40% kalijevih soli, 400 kg superfosfata. — Ako uporabimo mesto kalijeve soli kajnit, mora se 14 dni pred setvijo raztrositi; kalijeva sol in superfosfat se uporabi naravnost pred setvijo ali pa le nekaj dnij poprej.

Dušičnato gnojilo je za pšenico neobhodno potrebno; pšenica dobi vase več lepa, in pšenična moka je za peka dosti več vredna. Kot jesensko gnojilo se uporabi 50 do 70 kg čilskega solitra ali 40 do 50 kg žveplenokislega amonijaka. Spomladi, ko se je polje prezračilo

in je mogoče priti na njega, uporabi se 50 do 60 kg čilskega solitra in kot nadaljno gnojilo se raztrosi 8—14 dnij pozneje ravnoista množina solitra. Ko se že lahko gre brez skrbi z živino na pšenično polje, se je zemlja dovolj osahnila, povaljaj pšenico z valjarjem in še le po novem ukoreninjenju prevlači v približno 8—14 dneh po dolgem s setvino brano. Videl sem na Šedmograškem in na Moravskem pšenico, ki je dobro prestala zimo, pa so jo kar izruvali z brano, ker je niso prej povaljali z varjarjem; svarim toraj vsakega kmetovalca pred tako ne previdnostjo. Oskrbnik Alfred Pettera.

Čiščenje vina.

Spisal deželni vinarški in sadjarski ravnatelj Anton Stiegler.

Dostikrat se zgodi, da vino noče postati lepo čisto, čeravno je redno in popolnoma vrelo, se je večkrat in vestno pretočilo in sploh z njim skrbno ravnilo; tako vino seveda še ni godno za točenje.

V takem slučaju moramo vino čistiti. Treba je namreč z raznimi sredstvi v vinu se nahajajoče goste reči spraviti na dno posode. Sredstva, ki čistijo vina in se pri nas uporabljajo, delimo v dvoje vrst, v take: 1. ki učinkujejo kemično in mehanično, in 2. le mehanično.

Prvonavedenim spada vizji klej, želatina in beljakovina, pod 2. točko pa kaolin ali španska glina, papirni klej, asbestni prah.

Ta sredstva zadostujejo popolnoma, če se jih uporabi v pravi množini. Vsa druga pustite v stran, ker dostikrat vsebujejo snovi, ki ne spadajo v vino, da naravnost nasprotujejo novi vinski postavi. Čiščenje se le takrat posreči, če vino ne vre.

Za čiščenje belih vin se navadno uporablja vizji klej (Hausenblase), bolj po redkoma želatina. Takozvani šilher in rudeča vina se čistijo z želatino, še bolj navadno pa z beljakovcem.

Špansko glino le takrat uporabljamo, ako s prejšnjimi čistili nismo imeli uspeha. To je toraj radikalno učinkujoče sredstvo.

Ako temeljito pomešamo razkrojen vizji klej, želatino ali beljakovino kot dušičnata čistila s kalnim vinom, zvežejo se s čreslovino tega kalnega vina v neko kocnjasto snov, ki se sčasoma vsede na dno posode in potegne vse kalne snovi vina takorekoč kakor skozi tančico. Ta učinek čistila nastopi v slučaju, da ima vino dovolj čreslovine in razventega gotovo množino razpuščenega vinskega kamna. Toraj je od sestave vina odvisen učinek čistila. Iz tega se da pojasniti okolnost, da se dajo nektera vina lahko, druga težje, nektera pa sploh ne čistiti.

Čiščenje z vizjim klejem te tako-le vrši.

Vizji klej je mehur ribe beluge ali vize. Riba živi v Kaspiškem in Črnem morju. Vizji klej se prodaja v suhem stanju, v širokih, stremenatih, brezbarvnih, neubeljenih kosih. Po tem, koliko čreslovine vsebuje belo vino, vzame se za hektoliter 2 k večjemu 3 grame, toraj za polovnjak (sod s 300 litri) 6 do 9 gramov vizjega kleja. Ako pa nima vino čreslovine ali tanina, mora se mu ga dodati v isti teži, kakor je čistilo težko.

Vizji klej se mora, predno se razpusti, s kladivom na čistem železu, ali pa še boljše na čistem gladkem kamnu natolči. S tem razpoka v lističe. Potem se mora položiti v čisto vodo, kjer ostane skozi šest ur, da se napne. Voda izvleče iz vizjega kleja vso nesnago in tuje predmete. Potem se razreže vizji klej s škarjami v zelo male kose. Te denemo nato v kakšno posodo in jih polijemo z vinom, kterege hočemo čistiti tako, da stoji vino nekoliko nad klejem. Vizji klej se navleče vina, se napne in postane žoličasta snov. Ta žoličasti gosti klej se dene v čisti vinski škaf, se znova polije z vinom, ki ga hočemo čistiti, in dobro premeša, da se enakomerno razpusti. Potem še se prilije vnovič 3—4 litre vina in tako dolgo nato meša, da dobimo „sneg“, da je snov vse le jedna pena. Iz soda, kterege vino nameravamo čistiti, se vzame toliko vina, da moremo vlti vanj penasto snov. Nato pa temeljito premešamo s čisto palico ali snažno verigo vino v sodu.

Drug način, kako se da vino dobro premešati, obstoji v tem, da se sod dene na pipo; zgoraj se vlije vanj omenjena snov, in spodaj vino natoči in zopet skozi pilko v sod vlije. S tem delom se tako dolgo nadaljuje, da je pol vina, ki se nahaja v sodu, pretočenega.

Konečno se sod počasi, ko se poležejo pene, napolni do pilke. Ko napolnujemo sod, treba je

s kladivom večkrat potrkati okrog čepa, da se pene poležeje, oziroma odstranijo kosci vizjega kleja, ki so se morebiti prijeli znotraj dog. V sod udarimo potem zopet čep, čisto vino pa po preteku 21 do 28 dnij pretočimo, da ostane na dnu soda čistilo z nesnago.

Za čiščenje z želatino se naj uporablja želatina, ki se le v to svrhu prodaja in je preiskušena.

Najboljša želatina je „Laine“ in jo dobiš v vsaki večji trgovini ter obstoji iz čistega kleja. Za jeden hektoliter se je potrebuje 8 do 10 gramov, koliko pač vsebuje vino čreslovine. Za polovnjak (300 litrov) je toraj treba 24 do 30 gramov „Laine“ želatine.

Čistilo „Laine“ se razdrobi v koščekce. Te denemo v posodo in polijemo s čistim kropom tako, da stoji voda nad čistilom. Snov potem tako dolgo z lesom mešamo, da se raztopi. Ko se razpusti in ohladi, vlije se ta zmes v vinski škaf in nato prilije 4 do 5 litrov vina. Iz tega se napravi „sneg“ in potem ravnamo tako, kakor sem povedal pri vizjem kleju.

Tanka, bela in rudeče barvna prozorna želatina, ki se navadno prodaja po trgovinah in se rabi v kuhinji, ni za čiščenje vina. Dostikrat se zgodi, da povzroči ta vrsta želatine lahko trajno kalnost vina.

Čiščenje z beljakovino se uporablja pri šilherju, boljšem rudečem vinu in likervinu. Vzeti pa se sme za čiščenje takih vin le beljak od svežih kurjih jajec in zadostuje za čiščenje hektolitra vina — v kakem stanju je pač — beljak od dveh do treh jajec. Za kalno vino, ki je bogato tanina, se vzamejo trije beljaki; ako pa je vino manj kalno in ne vsebuje mnogo tanina, le dva beljaka.

Beljak, ki se previdno odstrani od rumenjaka, se stisne skozi platno v posodo, prilije se mu potem vina, katero hočemo čistiti in napravi „sneg“. Nadaljno ravnanje je nato isto, kakor smo to slišali o vizjem kleju. Posušeni beljak, ki se dobi po trgovinah, ni tako dober kakor od svežih kokošnjih jajec in je boljše, če posušenega beljaka za čiščenje vina sploh ne uporabljamo.

Španska zemlja, neka vrsta glin iz Španskega, se naj uporablja le v izjemnih slučajih kot čistilo, kjer se z do sedaj navedenimi sredstvi ni dosegel noben uspeh. Prodaja se kot prah ali pa v kepah. Za hektoliter vina se potrebuje 1/2 do 1 kg, kako je ravno vino kalno in po njegovem ostalem stanju. Španska glina se v posodi polije z vinom in pomeša, da se naredi kaša. Nato se doda 3 do 5 litrov vina, kterege nameravamo čistiti; zmes se nato dobro premeša, da se glina dobro razpusti. Potem se ta zmes dene v sod vina. Vino se mora v polovnjaku dobro in dalje časa mešati, da se zmes prerano ne vsede. Čiščenje traja 25 do 35 dni.

Najugodnejši čas za čiščenje je poletje, zlasti meseca avgust in september. Pri mrzlih vinih se izvrši čiščenje nepopolno, da dostikrat se ustavi. Priporoča se toraj, napraviti najprej z navedenimi sredstvi poskus v malem. Že po preteku nekaj dni se potem pokaže, katero bomo lahko uporabili s pridom.

Zborovanja podružnic.

Sv. Jurij na Pesnici. V nedeljo dne 6. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne se vrši v gostilni gospoda Ivana Schanzerja potovalno zborovanje. Na istem bo gospod deželni sadjarski in vinarški ravnatelj A. Stiegler predaval o vinoreji i. t. d. K mnogobrojni udeležbi vabi

podružnično načelstvo.

Iz podružnic.

— **Sv. Juri o. P.** V nedeljo dne 28. julija je priredil načelnik tukajšne kmetijske podružnice, gospod Miha Klug, prvo potovalno zborovanje v gostilni gospoda Franca Verdonika pri Sv. Križu. Obisk je bil odličan. Prve besede je govoril gospod Ivan Robnik v čast in proslavo Nj. veličastva cesarja kot najvišjega zaščitnika kmetijske družbe. Trikratni klic: „Slava mu!“ je zaoril po prostorih. Nato je pozdravil vodja zborovanja potovalnega učitelja, gospoda Pirstingerja, kakor tudi vse navzoče ter prečital došle vloge. Gospod potovalni učitelj je razpravljal jako temeljito in poljudno o poletnih in jesenskih opravilih v vinogradu in sadovniku. Navedel je značilna svojstva strupene rose (Peronospera) in trtne plesni (Oidium) ter opozoril kmetovalce na napake, ki jih delajo pri zatiranju omenjenih bolezní. Predavanju je sledilo

živahno odobravanje. Gospodje Wachter Janez, Tepel Ivan in Hauptmann Alojz so se prosili raznih pojasnil. To dejstvo in triurno zborovanje svedoči najbolje, kako se zanimajo Križevčani za gospodarski napredek. Ne samo po mestih in dolinah tudi po gorah se svetli. Še nekaj poročil in vodja je z vsklikom: „Slava našemu cesarju!“ zaključil zborovanje. Prihodnje potovalno zborovanje s srečkanjem se vrši dne 1. septembra t. l. v gostilni gospoda Mihaela Klade pri Sv. Jurju o. P.

Sv. Jurij ob Pesnici. V nedeljo dne 1. septembra t. l. je imela tukajšnja podružnica v gostilni gospoda Mihaela Klade svoje drugo potovalno zborovanje, ki je bilo z ozirom na tukajšnje razmere prav dobro obiskano. Podružnični načelnik gospod Mihael Klug pozdravi najsrčneje gospoda c. k. okrajnega živinozdravnika Alojza Königa kakor tudi došle kmetovalce ter otvori zborovanje. Gospod okrajni živinozdravnik omenja v uvodu, da se mu je omilil tukajšnji kraj in njega prebivalstvo; zato pa se je tudi rad odzval vabilu. V svojem predavanju je obširno razpravljal o nastanku, razširjenju in zatiranju najnavadnejših in najbolj nevarnih epidemičnih boleznih pri govedu, konjih in svinjah. Konečno se je tudi pokazalo, kako je treba uporabljati trokar. Za izvrsten in lahko umljiv govor je žel gospod predavatelj vsestransko priznanje. Potem so se izzrebale razne stvari.

Kmetijska podružnica v Rogaški Slatini. Nabava umetnega gnojila. Tukajšnja podružnica je naročila za svoje člane vagon 18% Tomaževe žindre, katero bo oddajala na postajama Kostrivnica-Podplat in Rogaška Slatina za približno K 6.60, ko pride blago. Udje se prosijo, da nemudoma naznanijo potrebnost podružničnemu načelniku gospodu Andreju Drofenu v Rogatcu.

Rogatec-Slatina. V nedeljo dne 15. septembra 1912 je priredila tukajšnja kmetijska podružnica poučen izlet v deželno kmetijsko šolo pri Št. Jurju ob juž. žel. Četudi je bilo vreme skrajno neugodno, vendar se je udeležilo tega izleta čez 50 podružničnih članov, med drugimi, pod vodstvom čilega in neumorno delavnega podružničnega načelnika gospoda Andreja Drofena, tudi gospod c. k. poštar Josip Sporn s soprogo, gospoda župnika iz Sv. Roka in Taborskega in gospod upravitelj Vizovišek. Izletniki so se odpeljali s poldanskim vlakom iz Rogatca do Grobelnega, od koder se pride k imenovani šoli v kakih 20 minutah. V zavod došle goste pozdravi v priskrbenem nagovoru agrarni inženir gospod Josip Zidanšek, kot namestnik službeno zadržanega gospoda ravnatelja, na kar jim začne razkazovati v prvi vrsti zavodske hleve s krasno muropoljsko živino; ogledovalci so občudovali pred vsem dva lepa plemenska bika, izmed katerih je eden dobil pri živinskem ogledovanju prvo darilo, nadalje celo vrsto lepih krav, zlasti pa telic. Gospod agrarni inženir Zidanšek pojasnjuje in poučuje člane o prednostih za naše razmere primerne muropoljske pasme, ter živinoreje v obče; iz hlevov nas popelje v velik vrt za zelenjavo in sadonosnik. Na to si ogledajo udeleženci najrazličnejše kmetijske stroje in tudi tukaj zvedo došli marsikaj novega in koristnega iz ust gospoda inženirja Zidanškega. Ko smo si vse ogledali nas povabi prijazna gospa ravnateljica k južini. Pri tej priliki se zahvali gospod načelnik Drofenu v imenu vseh udeležencev za gostoljuben sprejem s posebnim ravnanjem kakor tudi gospodu agrarnemu inženirju Zidanšku za nad dve uri trajajoče strokovno vodstvo, za njegov vsestranski pouk in zaželjena pojasnjevanja, ter izrazi željo, da bi vsi vse to, kar so videli in slišali, na svojih gospodarstvih plodonosno uvažali; zlasti pa, da bi jenjali z živinskim menjavanjem in barantanjem ter si posestniki rogaškega okraja vsi omislili le živino muropoljske pasme. Končno napije gospod načelnik ljubeznivej gospoj ravnateljici na njeno gostoljubnost in gospodu agrarnemu inženirju Zidanšku za njegov trud trikratno „Živijo!“ Na to si ogledajo izletniki še šentjursko jubilejno mlekarstvo, koje vodi raztolmači ogledovalcem poslovanje mlekarne, mlekarstva sploh in marsikaj, kar je s tem v zvezi, posebno natančno razne v mlekarstvu potrebne stroje. Pri tem se mora pribiti, da je ta koristen in obenem prijeten izlet omogočil le našim in neumorno delaven gospod načelnik Andrej Drofenu, ki si je mnogo prizadeval, da se je tresnila že davna nakana njegova. Gospod upravitelj Vizovišek se končno zahvali gospodu načelniku v imenu vseh udeležencev za njegov trud in njegovo požrtvovalnost pri svojem načelniškem oslovanju ter ga prosi, da tudi v bodoče posveti svoje temeljito agrarično-strokovno znanje v dobro-

bit kmetijske podružnice rogaške; obljublja mu za to v imenu in soglasju sočlanov, da ga bodo po svojih močeh podpirali, da se rogaška podružnica ukrepi in razvete v prid in čast svojih članov in kmetijstva sploh.

Uradno.

Št. II. ^{38.158}/_{4.585} 12. **Razglas.**

Iz deželnih drevesnic v Gleisdorfu, Brucku in Celju se bo oddalo v jeseni 1912, oziroma spomladi 1913 kakih 32.000 sadnih drevesec štajerskim kmetovalcem. Tri četrtine od teh se bodo oddale za znižano ceno po 70 vinarjev kmetijskim posestnikom in ena četrtina po K 1.20 nekmetom; pri tem pa niso vračunani stroški za odpošiljatev.

Tozadevne prošnje se imajo vložiti pri deželnem odboru in morajo biti potrjene od občinskega urada s pripombo, da je prošnik kot kmetovalec naseljen v dotični občini. Če se drevesa potrebujejo v jeseni 1912, se mora to posebe

povdariti v prošnji in se ima naročiti vsaj do 15. oktobra. Prošnje se morajo vložiti takoj, ko izide ta razglas in se bodo reševale po isti vrsti, v kateri bodo došle.

Več ko 120 drevesec ne dobi noben prošnik; vsak pa je primoran drevesca zasadi na svojem posestvu. Oddajala se bodo drevesca le za gotov denar. V slučaju da zmanjka te ali one vrste, se bodo dajala nadomestila, ki se pa morejo tudi zavrtniti; če jih kdo ne mara, mora njih pridelitev takoj odpovedati. Po mogočnosti se morajo sprejeti drevesca od naročnika samega in se drevesca morajo takoj pregledati, če so se pošiljala po železnici. S pritožbami se je obrniti takoj na dotično vodstvo drevesnice; poznejše pritožbe so zaman. (Da se ugotovi kolikor mogoče vsem prošnjam in se prihranijo pošiljatev nazaj, je dobro, če se že v prošnji omeni; katere vrste se žele kot nadomestilo, če v slučaju ni več tistih, za katere se je prosilo prvotno).

Z zvezdico zaznamovane vrste so priporočljive za Spodnje Štajersko.

Seznam

sadnih drevesec, ki se bodo oddale iz deželnih drevesnic za nasadno dobo 1912/13.

Vrsta:	a) v Gleisdorfu			b) v Brucku			c) v Celju		
	z visokimi debli	ssrednje visokimi debli	pritlikavci	z visokimi debli	ssrednje visokimi debli	pritlikavci	z visokimi debli	ssrednje visokimi debli	pritlikavci
I. Jablane.									
Štajerski zimski mošancelj*	7.900	36	—	235	30	—	4.560	50	—
Veliki renski bobovec	1.800	38	—	575	50	—	3.100	—	—
Ananas reneta*	—	—	83	—	—	—	—	70	89
Baumanova reneta*	82	7	27	141	116	30	790	—	—
Damasonova reneta*	—	—	3	—	—	—	1.630	80	—
Rumeni bellefeur	—	—	52	—	—	—	83	—	97
Beli astrahan	3	—	3	20	55	13	—	—	—
Charlomowsky	48	—	25	224	69	62	26	—	—
Gravenštanijska	—	—	25	358	69	118	—	—	—
Prestolonaslednik Rudolf	155	—	28	—	—	—	—	—	—
Plamenčasti Kardinal*	165	—	—	46	200	—	415	—	—
Londonski Pepping*	—	—	41	—	—	—	—	—	74
Ribstonov Pepping*	—	—	—	710	100	10	705	—	—
Schöner von Boskop	—	—	15	—	—	—	415	—	—
Rudečeparmena lesnika	418	12	—	612	20	—	—	—	—
Huberjeva moštnica*	176	—	—	—	—	—	126	—	—
Danziger Kant jabelko	—	—	—	100	50	13	—	—	—
Rumeno plemenito jabelko	—	—	—	168	100	11	—	—	—
Landsberška reneta	—	—	—	415	290	56	—	—	—
Zimska zlata parmenka	—	—	—	142	176	9	—	—	—
Prinčevo jabelko	—	—	—	90	—	—	—	—	—
Žolta poletna reneta	—	—	—	120	—	—	—	—	—
Rudeči jesenski kalvil	—	—	—	23	—	—	—	—	—
Šampanjska reneta*	—	—	—	—	—	—	217	—	—
Renska Krummstiel	380	—	—	—	—	—	—	40	—
II. Vrsta krušek.									
Dielova maslenka*	—	—	30	60	10	114	87	—	34
Pastrvoka*	—	4	3	—	—	—	—	—	—
Dobra Lujiza Avranska*	—	8	47	79	25	116	—	—	72
Olivier de Serres*	—	—	15	—	—	—	189	—	34
Pastorovka*	—	4	2	33	30	6	134	—	—
Salburgerca*	—	3	—	36	23	16	—	—	7
Zimska dehantka	—	20	60	—	—	—	—	—	—
Weilerjeva moštnica*	—	53	—	315	50	—	470	—	—
William Christ	—	—	—	27	—	—	—	—	—
Boscova dula	—	—	—	80	15	—	—	—	—
Skupaj	11.122	185	459	4.609	1.478	574	11.947	240	457

Razen navedenih vrst dobe samo kmetijski prosilci še 211 orehovitih drevesec z visokimi debli, 126 breskvinih z nizkimi (pritlikavimi) debli in ravno takih 37 mareličnih drevesec iz drevesnic v Celju; drevesnica v Brucku ob Muri ima 185 črešnjevih in 570 višnjevitih drevesec. V Gradcu, 3. septembra 1912.

Od štajerskega deželnega odbora.

Vposlano.

Pazite na svoje zdravje. Bodite previdni in ne uničite svojih živcev! Ako pa čutite, da so oslabele Vaše telesne in duševne moči, potrudite se, da pridobite zopet moč z uporabo umetnih živil. V to svrhu je posebno pripravno svetovno znano sredstvo Nutrigen, ki vsebuje najdragocenejše redilne snovi in kri tvorne soli. To živilo lahko poskusite brezplačno, ker ga dobi vsakdo nekoliko za poskušnjo in še poučno knjigo zastonj od „Nutrigen-podjetja, Budapest, Hajós utca 3, oddelek 193“.

Tržna poročila.

Graško tržno poročilo.

Sejem skrmoin slamo od 16. septembra do 22. septembra 1912. Pripeljalo se je 74 vozov s 946 metriskimi stoti sena in 29 vozov s 382 metriskimi stoti slame; sejem je bil boljše obiskan, ko pretečeni teden. Cene so bile naslednje: Seno,

kislo od K 6.— do K 7.20, sladko od K 6.20 do K 7.40; ržena slama od K 4.70 do K 5.40; pšenična slama od K 4.50 do K 5.20, ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K —.— do K —.—; ježna slama od K —.— do K —.—.

Sejem z rogato živino dne 26. septembra 1912. Prignalo se je 490 volov, 366 bikov, 540 krav, 14 živih telet in — konj, pripeljalo se je — mrtvih telet, — svinj, — drobnice.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: 13 volov, 68 bikov, 50 krav, — telet; na Gornje Štajersko: 40 volov, 10 bikov, 10 krav; Spodnje Štajersko: — volov, — bikov, — krav, — telet; Trst: — vol, — bikov, — krav, — telet; Predarlberško: 10 volov, 22 bikov, 20 krav, — telet; Švico: — volov, — bikov, — krav, — telet; Češko: 92 volov, 104 bikov, 194 krav, 20 telet. Moravsko: 1 vol, 6 bikov, 26 krav, — telet; Nemško: 54 volov, — bikov, — krav, — telet.

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže: klavni voli, tolsti od 102.— do K 112.— (izjemoma K 116.—), poltolsti od K 94.— do K 100.—, suhi od K 88.— do K 92.—; voli za pitanje od K —.— do K —.—; klavne krave tolste od K 80.— do K 92.—, poltolste od K 66.— do K 78.—, suhe od K 52.— do K 64.—; biki od K 76.— do K 100.—; dojne krave do 4. teleta od K —.— do K —.—; črez 4. tele od K —.— do K —.—; breje od K —.— do K —.—; mlada živina do 80.— do K 96.—.

ZADRUGA.

Poročila Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
Gradec, Franzensplatz št. 2.

Komisijonela prodaja sadja na Dunaju.

Naznanjamo s tem, da bo Zveza do nadalje zopet prodajala vsak četrtek in petek na veliki dunajski tržnici sadje svojih članov, oziroma pri nji včlanjenih zadrug.

Sadje se prevzame v komisijonelo prodajo na podlagi poprejšnje prijave in pritrditve zastran Zveze. V slednjem slučaju se razven izdatkov v gotovini (tovornina, izdatki za spravlanje na trg in tržna pristojbina) še odtegne 5% od kosmatoga izkupička.

Za skrbno spravlanje in posodo mora poskrbeti zmiraj vpošiljatelj sam.

Prijave, v katerih naj bo naveden natančen naslov, množina vsake vrste, ki je na razpolago, in nje kakovost, čas, kedaj bi se sadje poslalo, navedba članstva, se naj pošljejo Zvezi.

II.

Poročilo glede blagovnega prometa Zveze.

1.

Nakup vina za deželno vzorno klet.

Zveza gospodarskih zadrug na Štajerskem bo kupila letos za svojo deželno vzorno klet v Eggenbergu le majhno množino letošnjega vinskega mošta od kadi, večje svoje potrebe letošnjega vina bo pokrila še le po prvem pretakanju.

Uljudno toraj pozivljemo svoje članice, da se čim prej prijavi za prodajo svojega vinskega mošta in vina. Prijave za prodajo niso obvezne in vkljub temu lahko vsak vinogradar proda svoje blago tudi drugam.

2.

Cene žita za setev.

Ponujamo, dokler je kaj zaloge:

Zimska pšenica, vrsta Groß-Bleu, štajerski pridelek K 30.—
 Zimski ječmen „ 26.—
 oboja za 100 kg čiste teže, od graškega kolodvora proč, brez vsakega popusta, plačljivo nam v Gradec.

Zimske rži in zimske grašice ne moremo več oddati, ker je zaloga popolnoma pošla.

Zrnje se oddaje le v vrečah po 50 kg čiste teže, in zaračunamo vreče po jedni kroni, vendar pa jih vzamemo zopet nazaj za ravnoisto ceno, če se pošljejo v dobrem stanu tekom 4 tednov tovornine prosto Gradec južni kolodvor.

Na zahtevanje vpošljemo vzorce.

3.

Nakup semena rudeče detelje.

Zveza namerava tudi letos kupiti seme rudeče detelje naravnost od svojih članic, in opozarjamo toraj svoje članice že sedaj, da začnejo čim mogoče rano z mlatitvijo, ker so cene meseca decembra in januarja navadno boljše kakor pa meseca februarja in marca.

Na vprašanje naznanimo vsak čas najvišjo mogočo ceno, ki jo moramo plačati, če se nam vpošlje vzorec.

4.

Nova tarifa pri tvornini za umetni gnoj.

Z ozirom na to, da je stopila v veljavo s 1. septembrom 1912 tarifa za krajevno blago na c. k. avstrijskih državnih železnicah, se je spremenila tudi tarifa az tovarnino umetnega gnoja, toda le pri nabavi celih vagonov.

Nova nižana tovarnina — pri daljavah od od 300 do 700 kilometro ostane pri starem — se zaračuna, če:

1. se uporabi kakor dosihdob umetni gnoj kot taki,

2. se plača tovarnina za vagon, 10.000 kg se toraj sme naložiti le na 10 tonske vagone, da se ne zaračuna višji tovarninski nastavek. Priporočamo toraj, ker se iz Nemčije uvozi mnogo

umetnega gnoja, kjer primanjkuje 10 tonskih vagonov, da se naročajo pri nas vagoni od 10.000 do 15.000 kg; to pa v interesu hitrejša nabave in uporabe nižane tarife.

5.

Hitro naročevanje zaradi zmanjkanja vagonov.

Uljudno prosimo svoje članice, da si čim prej naročijo umetnih gnojil, ker jeseni vsled zmanjkanja vagonov ne moremo naročil naglo odpravljati, in so tvrdke že sedaj pogovile 3 do 4 tedenske roke za pošiljanje.

6.

Umetna gnojila.

Zveza oddaja:

Apneni dušik s 15 do 17% dušika v 75 kg vrečah, bruto za neto à K 1.36 za kilogramski odstotek dušika, če se vzame celi vagon, franko na vse štajerske postaje. V manjših množinah od Gradca za 100 kil približno K 25.50.

Žvepleno kisli amonijak, posušen in zmlet, s 20.6% dušika. V manjših množinah od Gradca proč 36 K za 100 kg, bruto za neto z vrečo vred.

IV.

Zadružna vnovčevalnica živine pri Zvezi gospodarskih zadrug na Štajerskem.

Pregled ponudb in naročil.

Pozor!

Od Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem ustanovljena posredovalnica za prodajo plemenske in rabne živine priobčuje spiske ponudb in zahtev za plemensko in rabno živino (govedo, svinje, ovce, koze), da lahko stopijo interesenti med seboj v direktno tržno zvezo.

Niti kupec niti prodajavec nista s svojo prijavo obvezana, da bi morala živino prodati ali kupiti le s posredovanjem Zveze; to jima je popolnoma prepuščeno na prosto roko.

Delovanje posredovalnice in prejem ponudb sta popolnoma brezplačna. Pač pa morajo vsi, ki se poslužujejo Zvezine posredovalnice, Zvezi nemudoma naznaniti, če so pripravljeno živino že prodali ali iskano kje drugje kupili.

Posredovalnica ne prevzame za pravilnost podatkov v ponudbah in glede zanesljivosti in poštenosti pozameznih strank nobene odgovornosti. Kupcem se priporoča, naj vprašajo z dopisnico, ali je živina še na prodaj, predno se peljejo k ponujavcu.

Zaradi formularjev za prijave in sploh vseh stvari, ki zadevajo označeno posredovalnico, naj se interesenti obrnejo naravnost na Zvezo gospodarskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2/I.

Živinski sejmi v Gradcu meseca oktobra in novembra 1912.

Sejmi z rogato živino: Dne 3., 10., 17., 24. in 31. oktobra; dne 7., 14., 21. in 28. novembra.

Dva dni pred sejmom s klavno živino se vrši sejem z živino za vzrejo, na kterege se priženejo ne le molznice, ampak tudi vprežni in mladi voli, mladi biki in telice.

Sejmi s klavno živino: Dne 4., 11., 18., 25. in 31. oktobra; dne 8., 15., 22. in 29. novembra.

Konjski sejmi: v četrtek dne 3. oktobra in v četrtek dne 7. novembra.

Ponudbe:

Kmetijska podružnica v Solčavi ponuja 30 do 40 ovac loko Železna Kaplja, cena 70 v za kilogram.

Grajsčina Pöglhof, Bruck n. M., 3 muricolske krave, med temi je jedna še le storila, dve pa breje; živa teža 500 do 620 kg; 1 lepi montafonski bik, 2¾ leta star. Tudi se oddajo vsak čas mladi biki-plemenjaki in teleta.

Štefan Kock, po domače Gangl, v Stenzengreithu, pošta Radegund, 2 vprežna vola, muricolske pasme, 5 let stara, 900 do 950 kg, 85 K za 100 kg; 1 plemenjaka, 2 leti starega, 300 kg, 96 K za 100 kg.

Dr. Tausch, Razvanje, pošta Hoče, 1 pincgavsko telico, 15 mesecev staro, 270 kg, 1 K za 1 kg žive teže.

Viljem Lässer v Landschachu pri Knittelfeldu, 1 bika-plemenjaka, muricolske pasme, 21 mesecev starega, približno 550 kg, 580 K.

Alojz Brauchart, veleposestnik v Ivnici, 1 plemenskega bika marijinodvorske pasme, dve-letnega, 500 kg, K 1.20 za kilo.

Julija Lienhart v Straßgangu pri Gradcu, 1 merjasca plemenjaka, 10 mesecev starega, jorkširski križanec z deželnim plemenom, 70 do 80 kg teškega.

Postaja za vzrejo jorkširskega plemena grajsčine Steinhof pri Radgoni ima zmiraj na prodaj mlade merjaške, polnokrvne jorkširske pasme, 6 do 12 mesecev stare, cepljene, K 3.50 za kilogram žive teže; za nadaljno krmljenje in podrejo 4 glave pristno jorkširskih kopljenih praščekov, 3 mesece stare, cepljene, 2 kroni za kilogram žive teže, se odpošlje kot brzovozno blago proti povzetju od postaje Radgona.

Vnovčevalnica živine Tamsweg v Lungau, Solnograško, 25 mladih bikecev, čistega pincgavskega plemena, od c. k. kmetijske družbe subvencioniranih, pregledanih in za vzrejo sposobni spoznanih, ki so bili do 17. septembra na zadružnem planinskem pašniku.

Grajsčina Oberlorenzen, pošta Sv. Lovrenc v Murički dolini, 7 telic, 1—2 letnih, 5 mladih bikov, ½ do 1½ starih, zgornje-aniškega plemena, od zelo dobrih krav-molznic.

Naročila.

Viktor Glaser, Ruše pri Mariboru, kupi mlado telico holandske pasme.

Oskrbništvo Frauneder, Urgenthal pri Brucku ob Muri, kupi vsak čas na novo molzne krave.

F. L. Fery, oskrbnništvo grajsčine Meyerberg pri Celju, 8 telic dobre pasme.

Grajsčina Hohenrain, pošta Sv. Peter pri Gradcu, kupi vsak čas dobre krave molznice.

Oskrbništvo grajsčine Balthof, pošta Kumberg pri Gradcu, kupi dva mlada pincgavska bika za vzrejo, 1 do 1½ leto stara.

Prosimo, da se pri ponudbah živine navede po možnosti živa teža in cena.

Prijave za prodajo in nakup se priobčijo samo trikrat, če se nismo pisмено drugače pogodili.

C. in k. intendantca 3. kora.

370—1

K št. 10.906 iz leta 1912.

Avizo

glede zakupne oddaje krnha in ovsu za vojaštvo, nastanjeno v sledečih postajah za zagotovitevno dobo od 1. novembra 1912 do 31. oktobra 1913. Ponudne obravnave se bodo vršile: za Celje pri vojaškem oskrbovalnem podružnem skladišču v Celju, 1. oktobra 1912, ob 9. uri predpoldne; za Slovensko Bistrico pri občinskem uradu v Slovenski Bistrici, 2. oktobra 1912, ob 9. uri predpoldne; za Radgono pri okrajnem glavarstvu v Radgoni, 5. oktobra 1912, ob 9. uri predpoldne; za Bruck ob Muri pri okrajnem glavarstvu v Brucku ob Muri, 14. oktobra 1912, ob 9. uri predpoldne; za Judenburg pri okrajnem glavarstvu v Judenburgu, 15. oktobra 1912, ob 9. uri predpoldne; za Ptuj pri okrajnem glavarstvu na Ptuj, 21. oktobra 1912, ob 9. uri predpoldne.

Pogoji, veljavni za te pogodbe, se nahajajo v razglasih in zakupnih pogodbenih zvezkih, razporejenih pri omenjenih uradih na vpogled, doba pa se tudi brezplačno od vojaških oskrbovališč.

V Gradcu, meseca septembra 1912.

Od c. in k. intendantca 3. kora.

Sejem klavne živine dne 27. septembra 1912. Zaklana živina: 612 telet, 2284 svinj, 15 komadov drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K 1.24 do K 1.32; teleta Ia (izjemna cena) od K 1.34 do K 1.44; mlade svinje od K 1.56 do K 1.62; nemške pitanske svinje od K 1.54 do K 1.58; ogrske pitanske svinje Ia od K 1.60 do K 1.70; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.54 do K 1.60; mesne svinje od K 1.54 do K 1.58; bosnjaške pitanske svinje, debele, od K 1.46 do K 1.50; bosnjaške pitanske svinje, suhe, od — do K —; ovce od K .80 do K 1.10; kozlički in jagnjeta od K 6.— do K 8.—.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica		Rž		Jčmen		Oves		Koruza		Proso	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje	50	12	—	9	—	9	—	10	—	11	—	14	50
Ormož	50	10	—	8	50	8	—	9	50	10	—	10	50
Gradec	50	12	50	10	75	10	75	11	50	10	25	10	—
Ljubno	50	12	50	10	25	11	50	13	—	11	—	—	—
Maribor	50	11	—	10	75	9	50	10	50	10	50	11	50
Ptuj	50	11	—	10	—	10	—	10	50	10	—	—	—
Inomost	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovec	50	11	73	11	07	12	—	10	80	—	—	—	—
Solnograd	50	12	10	10	15	—	—	10	65	11	30	—	—
Dunaj	50	11	27	10	12	10	27	10	70	10	30	—	—
Ljubljana	50	12	42	11	87	10	60	11	57	9	90	—	—
Linc	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pešt	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mesto	Kil	Ajda		Bob		Seno sladko		Seno kislo		Rižena slama		Jezna slama	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje	50	11	—	16	—	2	40	2	—	2	50	2	—
Ormož	50	11	—	13	—	3	50	3	—	2	50	2	—
Gradec	50	11	50	19	—	3	18	3	10	2	30	—	—
Ljubno	50	—	—	22	—	4	—	3	—	3	50	3	—
Maribor	50	10	—	13	—	2	50	—	—	2	25	2	—
Ptuj	50	—	—	11	75	3	80	3	30	3	20	2	80
Celovec	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, znamenovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letne in živinske sejme.

Dne 6. oktobra pri Št. Jakobu im Walde, okr. Vorau; v Trofaichu, okr. Leoben.

Dne 7. oktobra v Pišecah**, okr. Brežice; v Krennhofu*, okr. Voitsberg; v Friedbergu*; v Aflenzu; v Kathareinu, okr. Bruck; v Stainzu**, v Ilzu (hmelijski sejem), okr. Fürstenfeld; v Aussee*; v Knittelfeldu**, v Mautern; v Ormožu*; v Kostrivnici**, okr. Rogatec; v Slovenjem Gradcu**, pri Sv. Heleni**, v Krieglachu**, okr. Kindberg; v Ranten, okr. Murau; v mestu Celje*.

Dne 8. oktobra v Feldbachu*; v Krauthathu**, okr. Leoben; v Ljutomeru*; v Ormožu (svinjski sejem); v Rogatcu*, v Mülle*, okr. Neumarkt.

Dne 9. oktobra v Wolfsbergu, okr. Wildon; pri Št. Janžu pri Spodnjem Dravogradu*, okr. Slovenji Gradec; v Ptuj (sejem s ščetinarji); v Imenem (svinjski sejem), okr. Kozje; v Ponikvi*, okr. Šmarje pri Jelšah; v Teufenbachu**, okr. Neumarkt; v mestu Maribor.

Dne 10. oktobra v Aflenzu*; v Großkleinu, okr. Lipnica; v Orešju, okr. Brežice; v Gröbmingu*; v Gößu, okr. Leoben; na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Mariahofu*, okr. Neumarkt; v Gradcu (z rogato živino).

Dne 11. oktobra v Mitterndorfu*, okr.

Aussee; v Unzmarktu**, okr. Judenburg; v Rogatcu (sejem s ščetinarji); v Gradcu (z zaklano klavno živino).

Dne 12. oktobra v Poličanah*, okr. Slov. Bistrica; v Brežicah (svinjski sejem).

Dne 13. oktobra v Št. Pongracu, okr. Okolica Gradec; v Kallwangu, okr. Mautern.

Dne 14. oktobra v Kaplji, okr. Arvež; v Turnau**, okr. Aflenz; v Gnasu**, okr. Feldbach; v Gomilici**, okr. Lipnica; v Liezenu**, v Oplotnici**, okr. Konjice.

Dne 15. oktobra v Kleinsödingu, okr. Voitsberg; v Arvežu (sejem z drobnico) v Predingu**, okr. Wildon; v Račjem**, okr. Maribor; pri Št. Lenartu, okr. Slovenji Gradec; pri Sv. Duhu pri Ločah**, okr. Konjice; v Triebenu, okr. Rottenmann; v Ormožu (sejem s ščetinarji) v Radgoni*.

Dne 16. oktobra v Špilfeldu**, okr. Lipnica; v St. Gallenu**, v Ptuj (konjski sejem, sejem z govejo živino in ščetinarji); v Imenem (svinjski sejem), okr. Kozje.

Dne 17. oktobra v St. Gallenu**, na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Pristavi, okr. Šmarje pri Jelšah; v Gradcu (z zaklano klavno živino).

Dne 18. oktobra pri Sv. Trojici v Slov. Gor., okr. Sv. Lenart v Slov. Gor.; v Podsredi**, okr. Kozje; v Vojniku**, okr. Celje; v Mozirju, okr. Gornjigrad; v Trbovljah**, okr. Laško; v Rogatcu (sejem s ščetinarji); v Gradcu (z zaklano klavno živino).

Gospodje naročevalci

se uljudno prosijo, da se pri naročevanju blaga sklicujejo na naš list.

Najcenejši in najpopolnejši

posnemalnik za "mleko je" **Mayfarthov „Diabolo“**

Izdelek prve vrste, enostavno delo, zajamčena množina 120 l na uro. Cena samo K 135.—.

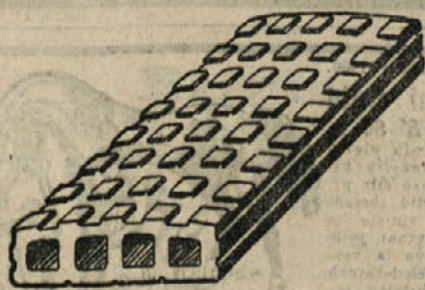
Stroji za pripravljane krme

slamorenice, stroji za rezanje repe, žrnje (domači mlini), brzoparilniki, gnojnične pumpe, stiskalnice za seno kakor vsakojake kmetijske stroje, katero izdelujejo in spravljajo 700krat za to odlikovana tovarna 378-6

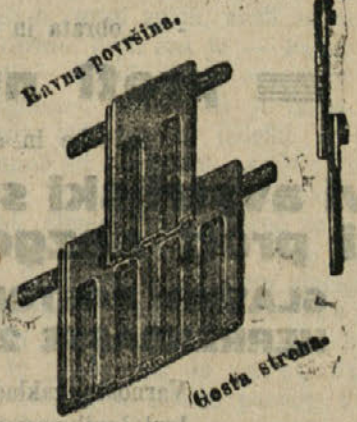
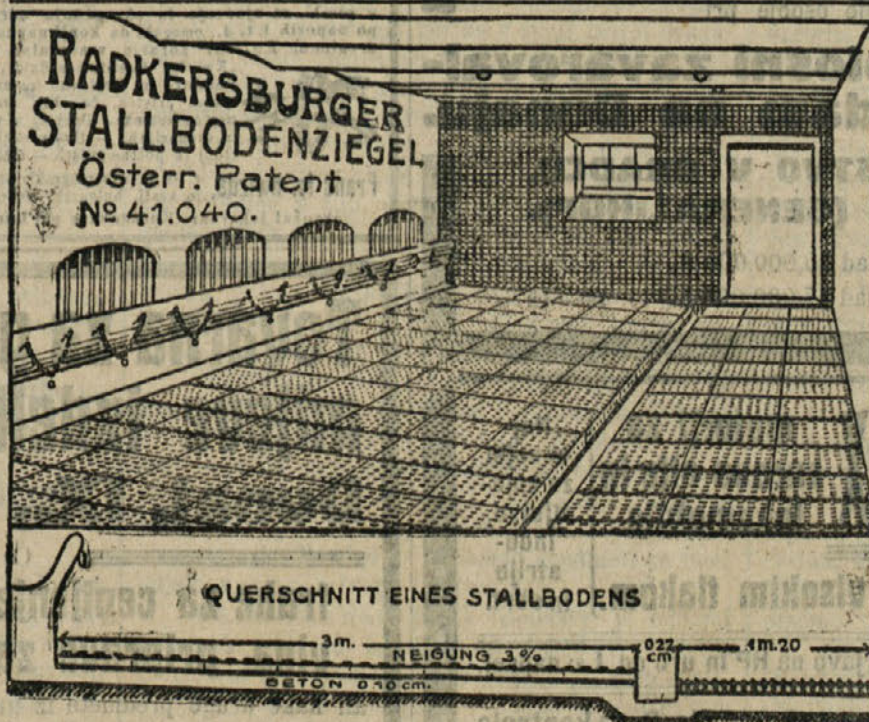
Ph. Mayfarth & Co., Dunaj (Wien), II, 1
Frankfurt o. M., Berlin, Paris.

Centk št. 575a zastoj in franko. Želje se zastopniki.

Radgonske parne opekarne

oddajajo trapezno strešno opeko in grapasto votlo opeko za goveje hleve in svinjake.

Plak iz takih lončenih plošč je mnogo toplejši od vsakega iz drugega materiala napravljenega, ker so plošče votle in prihaja vsled tega temperirani hlevski zrak v tlak, kar na eni strani blaži iz podlage prihajajočo mrzloto in na ta način zabranjuje preveliko tvorjenje hlevske pare, na drugi strani pa te plošče, ker sta zrak in glina slaba prevodnika toplote, ne jemljejo živini telesne gorkote, kar je velikega zdravstvenega pomena.

Po dolgem premišljevanju in mnogih poskusih se nam je posrečilo napraviti iz žgane ilovice tlake za hleve, s katerimi lahko napravimo vzorne hlevske tlake. Ker površina teh plošč ni gladka, ampak razdeljena v male kocke, ni mogoče, da bi živini izpodrsavalo in po jarkih med temi kockami se lahko scalnica vedno odteka, vsled česar ostane stelja dalje suha in ohranjena.

Če primerjamo stroške za napravo lesenega tlaka in našega iz lončenih plošč, lončeni ni dražji, ako se oziramo na njegove velike prednosti in na trpežnost.

Kakor se vidi iz slike, se položijo te plošče na lahko podlago iz betona, ki je nagnjena 2 1/2 do 3% za govejo živino, 5 do 8% za svinjake.

Hlevski tlak iz gline je pripraven za vsak hlev, se lahko osnaži z malo vodo, le parkrat je treba potegniti z metlo, prihraniti se torej čas in material.

Na železniški vagon z 10 tonami se lahko naloži 150 m² teh plošč. 1 komad : 5 kg. Na m² gre 15 plošč.

Vzorci in ponudbe so na razpolago.

Ravnateljstvo radgonskih opekaren v Radgoni.

Le Kometovi mlinci

so sedaj najboljši stroji za pripravljane mečke in moke za pecivo.

Gabertsmühle, dne 22. junija 1911.
 Naj preme tvrda J. E. Heller. Sandau b. Leipa.
 Na Vaše vprašanje Vam lahko odgovorim, da sem s pri Vas kupljenim mlinom za mečko „Kometmühle“ model A št. 3 popolnoma zadovoljen. Lahko izpostavim za njega najboljšje pričevale, ker vresnici zasluži, da si ga vsepovsod nabavijo. Ta stroj melje vsako vrsto zrnja naenkrat. Zlasti imam svoje posebno veselje takrat, ko se melje oves, ker je stopinja toplote znatno manjša, kakor pri drugih mlinih.
 Odličnim spoštovanjem 417/11-24
 Ivan Heimberger l. r., Gabertsmühle, pošta Mauer-Oehling, Nišje. Avstr.
 Prvi zavod za izdelovanje mlinskih kamnov E. J. HELLER, r. z. z. o. z., Sandau pri Lipi, Češko.

MOČ IN KRI

da oslabemu, uspehanemu organizmu svetovno znano živilo Nutrigen, ki si je pridobilo po vsi pravici svetovni sloves vsled tega, ker po njem raste kri, in ker očvrsti živčevje.

Bolniki, ne obupajte,
 živilo Nutrigen vam
 :: dá zopet zdravje. ::

Nutrigen zastoj za vsakogar!

Kdor se čuti bolanega, zahteva naj brezplačno poskušnjo Nutrigena in zdravniški popis. Ni ga živila, ki bi imelo tako izvrsten učinek, kakor svetovnoznani Nutrigen! Prepričajte se o tem, ker dobite lahko Nutrigen brezplačno in brez vsake obveznosti.
Nutrigen podjetje
 Budapest, VI., Hajós-u. 3, oddelek 193.

Rodbinam

kot prirojenim ljubiteljicam čašice dobre žitne kave, prijetnega in polnega okusa, služi najbolje Franckova Perl-rž.
 Prava samo z napisom: Perlro: in :kavnim mlinčkom: kot tvorniško znamko.

281-5

Lovske puške

z vsemi zaželenimi posebnostmi, po vsaki ceni, priznано najboljšje izdelane in za to tudi odgovarjajoče vsem zahtevam pri strejanju, nadalje pistole, samokrese, brovnice in sploh vse v to stroko spadajoče izdelke priporoča po najnižjih cenah že slavno znana tvrda

Prva borovljska orožotovarniška družba
Peter Wernig
 družba z omejeno zavezo, Borovlje, Koroško.
 Ceniki o orožju zastoj in poštnine prosto.
 Popravila se prevzamejo za najnižjo ceno. 209-12

Dobra pitna voda podaljša življenje!

Iskanje in odpiranje vrelčin, vodovode stavi pod garancijo kot specialiteto:

Prva moravska tvornica za vodovode in sesaljke

Ant. Kunz, c. in k. dvorni dobavnik, Mähr.-Weiskirchen.
 Izborna priporočila na razpolago. - Ogljed na licu mesta zelo ceno.
 181-24

Pozor pred malovrednim blagom!

Thomasova moka I.

je najboljšje in najcenejše fosforuato gnojilo, ki se lahko rabi vsak čas in pri vseh rastlinah. — Za čistost in za nakazano vsebino fosforjeve kisline, raztopne do zadnjega v citrinski kislini, kakor za fino zmleto moko, zaznamovano s

štiriperesno deteljico

garantira (jamči) znana in že z nad 30 letnimi, vedno sijajno uspelimi skušnjami glede Thomasove moke 65-24

kupčijska pisarna za fosfatovo moko čeških Thomasovih tovarn Dunaj I., Bauernmarkt 13.

Žito ni več snetljivo

če se rabi

Numa Dupuy & Komp., semenska zamako

Že 29 let z velikim uspehom rabljena proti smrdljivi snetivosti pšenice, sajasti in prašni koruze, ječmena, ovs, krompirja i. t. d. Zavoj za 2 metrska stota semena stane 50 vinarjev, za 1 metrski stot 26 vinarjev. Svarimo pred manj vrednimi ponarejki. — Glavne zaloge: Aleksa Ertla sinovi, C. F. Schubert, Ignac Schatzl, M. Wein-kopf in Simon Rappel v Gradcu. — Prodaje: Maribor: M. Berdajs; Radgona: F. Kržišnik; Cmurek: Joh. Kollet-nig; Wildon: C. Leitner; Gleisdorf: Alojz Grogger; Für-stenfeld: Alex. Loidl; Alojz Lorenzoni; Aflenz: Ed. Mi-chaeler; Lonč: K. Birbaum; Slovenska Bistrica: F. Stiger in sin, A. Pinter, Karl Kopatsch; Weiz: J. Dellefant ml.; Trofaiach: J. Hofers Nachf.; Etmisl: Ambr. Ziegler's Wwe.; Fohnsdorf: A. Pfusterschmidt; Hartberg: H. Kuarr; Lip-nica: J. B. Seredinsky; Gnas: Leop. Preglhof; Stuben-berg: Ant. Steinbäcker; Pöllau: Louis Friedrich; Kam-mern: Franz Aigner; Loipersdorf: A. Kolb; Ptuj: Josef Kasimir, V. Schulfink, V. Leposcha. 348-3

Numa Dupuy & Komp., Dunaj, VI., Windmühlgasse 11B.

Vsak kmetovavec

se pouči o za njega neizogibnem

jamstvenem zavarovanju

— obrata in o zavarovanju —

proti nezgodam

za sebe in svoje osobe pri

Prvi avstrijski splošni zavaroval-nici proti nezgodam na Dunaju.

GLAVNO ZASTOPSTVO V GRADCU, HERRENGASSE 28 (GENERALIHOFF).

Varnostni zaklad nad 30,000,000 K.
 Izplačanih premij nad 57,000,000 K. 155-12

Oznanila

v „Gospodarskem Glasniku“ dosežejo pri veliki izdaji največjo razširjatev.

Grand Prix na svetovni razstavi v Parizu 1900.

Kwizdov zdravje vračevalni fluid za konje. 1 steklenica stane 2 K 80 v. Čez 60 let v dvornih konjiščih in dirkališčih hlevih v porabi za ojačenje in okrepčanje odrevenelih konj po naporih i. t. d. omogoča da konji napno vse sile pri dreningu. Kwizdov zdravje vračevalni fluid (basač „Kwizdas Restitutionsfluid“, vinjetje in ambalaže so postavno zavarovane) je le takrat pristen, če stoji traven ta varnostna znamka. Dobi se v vseh lekarnah in drogerijah. — Ilustrovani katalogi zastoj in poštno prosto. — Glavna zaloga:

Franc Iv. Kwizda, c. in k. avstroogrski, kralj. rumunski kralj. in kralj. bulgarski dvorni dobavatelj okrožni lekarnar, Korneuburg pri Dunaju. 205-24

Tovarna za gu-mijeve izdelke „Elbe“ Dunaj, IX., Frankgasse 1.

Če potrebujete

trake za cepljenje trt, cevi za pretakanje vina, priprave za zatiranje peronospore

ali kake druge predmete iz gume, ne prezrite najcenejšega vira pri najtrpežnejših kakovostih.

Navedena tovarna zalaga tudi Zvezo kmetijskih zadrug.

Naročila sprejema Zveza gospodarskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2, in tudi c. k. kmetijska družba v Gradcu, Stempfergasse 3. 108-24

CLIMAX motorji za surovo olje in lokomobile.

Motorji z visokim flakom.

Naj-cenejši za kmetijstvo, industrijo in obrt.

Stotine zadovoljivih naprav že v obratih.

Stroški za kurjavo na HP in uro od 1 v naprej.

Ceniki in proračuni brezplačno.

Brez nevarnosti eksplozije. Brez kontrole finančne oblasti. Potrebuje malo vode.

Komanditno društvo Bachrich & Co., Dunaj, XIX, Heiligenstädterstraße 83 La. 179a-12